

אבות תקנום

תמצית סוגיות ה"דף היומי"

מתוך "דרך ישרה" מסכת בכורות

דפים נ"ג - ס"א, פרשת בהעלותך תשע"ט

דרך ישרה תמצית הדף

פרק תשיעי - מעשר בהמה

דף נג-נד

***מעשר בהמה נוהג. *הפרשה באינו מינו. *הקושיות בזה.**

מעשר בהמה נוהג, ומנין 1. בארץ ובחול, ואתי אף כר"ע דממעט חו"ל ממעשר בהמה הואיל והוקש למעשר דגן, מיהו הי"מ דאינו קרב אבל קדוש לענין שנאכל במומו לבעלים. 2. אף שלא בפני הבית, והאידינא גזרינן להוי"א משום יתום ולמסקנא משום תקלה, ואין לומר דכמו שבבכור אפשר להטיל מום קודם שיצא לאויר העולם כך במעשר יטיל מום בכל העדר, דא"כ לא ימצאו בהמה להקרבה בביהמ"ק כיון דשכיחי מומין דפסלי בקדשים. 3. בחולין ולא במוקדשין, דאפילו קק"ל שהם ממון בעלים אליבא דריה"ג לא קדשי שנאמר יהיה קדש, ואיצטריך קרא משום דכל בהמה עומדת למעשר ולכן אף שהקדישה יחול לגבי לא ימכר ולא יגאל. 4. נוהג בבקר וצאן, כבשים ועזים מתעשרין מזה על זה שנאמר וצאן אבל חדש וישן אין מצטרפין, וליכא למילף מכבשים ועזים שמתעשרים יחד אף שהם כלאים זה בזה, שנאמר עשר תעשר ואתי להקיש למעשר דגן לענין שנה שנה.

מנין שאין תורמין ממין על שאינו מינו 1. חלב יצהר וחלב תירוש ודגן, אמרה תורה תן חלב לכל אחד בפ"ע. 2. דגן ודגן שהם כלאים זה בזה אתו בק"ו מתירוש ויצהר שאינם כלאים זה בזה, ולרבי יאשיה הק"ו שהם כלאים זה בזה ע"י דבר אחר. 3. שני מינים בעלמא דהוו דרבנן ותקנו כעין דאורייתא. 4. במעשר בהמה נאמר מעשר בקר וצאן דבקר בפ"ע וכבשים ועזים בפ"ע.

הקושיות שיתרמו ממין על שאינו מינו בתרומה ובמעשר בהמה 1. יהא כל דגן אחד דומיא דצאן, ודחי לאביי שנאמר ראשיתם ולרבא אם כבשים היו גם בפ"ע הו"ל למימר וכל מעשר בהמה משא"כ בדגן ש"מ דאתי למעוטי את שאינו מינו. 2. בקר וצאן, שנאמר עשירי או דהוקש למעשר דגן.

דף נה

***צירוף הבהמות. *נהר הירדן. *פרת.**

צירוף הבהמות למעשר בהמה 1. ט"ז מיל, שנאמר עוד תעבורנה הצאן ע"י מונה וקים להו לרבנן דהכי עינו של רועה שולטת. 2. בשטח של ל"ב מיל מצטרפות ע"י שיש באמצע צירוף באמצע, חמש מכאן וחמש מכאן ובאמצע. לרב חמש דחזי לאיצטרופי, ולשמואל סגי באחת דנחשב שהרועה כאן ועינו שולטת וסגי ברועה או כלים ובעי בכלב, ולכו"ע סגי באחד באמצע כשיש תשע בכל צד. 3. לרשב"י הירדן אינו מפסיק ולר"מ מפסיק, והטעם לל"ק כיון שרחוקים ולכן אם יש גשר מצטרפין, ולמסקנא הוי גבול בפ"ע שנאמר והירדן יגבול אותן.

נהר הירדן 1. נקרא ירדן לענין מעשר בהמה מבית יריחו ולמטה, ולנדריים אחר לשון בני"א. 2. ירדן יוצא ממערת פמייס, ומהלך בים סיבכי וטבריא וסדום ונופל לים הגדול. 3. נקרא ירדן כיון שירוד מדן, או כיון שיוצא ממערת פמייס דזהו לשם שהורישו שבת דן. 4. זכרותיה ועיקרו של: הירדן מערת פמייס, בדם הכבד, ובמימות נהר פרת.

נהר פרת 1. הנודר שלא ישתה ממים שבאו מן הפרת, אסור בכל מימות שבעולם. 2. כל הנהרות שבעולם למטה מפישון גיחון וחידקל והם למטה מפרת, והמעיינות הגבוהים הם מסולמא דפרת. 3. ועל יובל ישלח שרשיו זהו הירדן, ונקרא ונקרא פרת כיון שמימיו פרים ורבים. 4. לשמואל נהר מתברך מנביעתו, ולרב אמי פרת גדל מהגשמים שבא"י לכן אבוא דשמואל עשה לבנותיו מקוואות בימי ניסן שמא ירבו נוטפין על הזוחלין הנובעין, וכשמואל שאין מים מטהרין בזוחלין רק פרת בימי תשרי.

דף נו

*לקוח ומתנה. *שותפין וברירה.

הלקוח ושניתן לו במתנה פטור ממעשר בהמה שנאמר כן תעשה לשורך לצאנך דומיא דבניך ונלמד באם אינו ענין לבכור שקדוש מרחם ולא תלוי בעשיה. והשמועות 1. לא אמרינן תנהו ענין לשור וצאן אחרים דאינו דומיא דבניך, דחטאת ואשם באים על חטא, עולה ושלמים באים בנדר ונדבה, ועולת ראייה קבוע לו זמן. 2. לקח עשרה עוברין במעי אמן כולם מתעשרים ולא אמרינן דומיא דבניך שאינו בלקוח כלל, דהכתוב מיעט דווקא בשעת עשיה. 3. הלקוח חל על מחוסר זמן, אמרינן זו אינה משנה, או כ"ש דהוי בכבור שקדוש לפני זמנו וקרב לאחר זמנו. 4. אתנן שיש לעשרו זהו אם חזר ולקחו מהזונה, ולא הוי לקוח דאיירי במעי אמן, והיא אינה מעשרת דאיירי בכותית. וקמ"ל דאתנן אסור בזונה כותית דילפינן גז"ש תועבה מעריות דלא תפסי קידושין, וכהן הבא עליה אינו לוקה משום לא יחלל כיון שנאמר זרעו והולד הולך אחריה.

שותפין פטורים ממעשר בהמה וחייבים בקלבון וכן אחים שחלקו וחזרו ונשתתפו, אבל תפוסת הבית חייבים במעשר בהמה ופטורים מקלבון שנאמר בכבור יהיה לרבות תפוסת הבית ולך למעט שותפין ואתי באם אינו ענין. והשמועות בדין ברירה 1. חיוב קלבון תלוי בחלוקת הכספים ופטור מעשר בהמה תלוי בחלוקת הבהמות, וקמ"ל שאם חלקו בבהמה ולא בכספים פטורים מקלבון ולא אמרינן שגילו דעתם שעומדים לחלק. 2. חזרו ונשתתפו דינם כשותפין, ולמ"ד יש ברירה הי"מ שחלקו בשומא, אבל אם חלקו גדיים או תשעה כנגד תשעה אמרינן דהוה כיורשים וזה חלקו המגיעו משעה ראשונה ולכן אם חזרו ונשתתפו חוזר לדין תפוסת הבית, ולמ"ד יש ברירה בכל גוונא דינם כשותפין. 3. רבי יוחנן אשמעינן דאין ברירה, הכא דהוי דומיא דבניך שנוול ברשותך, ולגבי אחין שחלקו לקוחות הן ומחזירין זה לזה ביובל, דהתם לחומרא ולכתחילה. 4. באתנן אסרינן את הכבשים שכנגד הכלב ולא בוררים אחד כנגד הכלב, דאיירי הכלב שוה יותר מכבש שכנגדו ויוצא שיתרת מחירו נמצאת אצל כולם.

דף נז-נח

*החייבים והפטורים. *שלשת הגרנות. *כיצד מעשרין.

החייבים והפטורים ממעשר בהמה 1. בקדשים אמרינן שור או כשב פרט לכלאים, או עז פרט לנדמה, כי יולד פרט ליוצא דופן, שבעת ימים פרט למחוסר זמן, תחת אמו פרט ליתום, ובמעשר בהמה ממעטינן טריפה שאינה עוברת, וילפינן מהדדי בגז"ש תחת. 2. הכל חייבים לרבות דמתעשר רובע ונרבע מוקצה נעבד אתנן ומחיר, ולא ממעטינן אף דאינם בקדשים שנאמר משחתם בהם מום בס דדבר ערוה וע"ז פוסלים רק היכן שמום פוסל משא"כ מעשר. 3. טומטום ואנדרוגינוס לת"ק מתעשרים ממ"נ דהוה ספק זכר או נקיבה, ור"ש פוטר דגמרינן מקדשים דבעינן זכר ונקיבה ודאים. 4. לר"א בר יהודה יש לעשר יוצא דופן דסובר כר"ש דהוי ולד מעליא, ובמחוסר זמן כר"ש בן יהודה, ויתום שהשלח קיים כדאמרינן שמפשיטים את המתה ומלבישים את החי.

שלש גרנות למעשר בהמה כנגד חורפי אפלי וקייטי, והזמנים 1. לר"ע בפרוס הפסח פרוס עצרת ופרוס החג וזהו ט"ו יום לפנייהם כדי שתהא בהמה מצויה לעולי רגלים. 2. לבן עזאי כ"ט אדר דקסבר אדר שסמוך לניסן לעולם חסר, אחד בסיון דלא נפיש, כ"ט אב דזימנין אב חסר, ולטעמיה דהאלולין מתעשרין בפני עצמם. דמסתפק האם ר"ה למעשר בהמה בא' אלול או א' תשרי, ולדידה נולדו לו חמשה באב חמשה באלול חמשה בתשרי מכניסן לגורן אחד ומעשרן באחד מהאלולין. 3. לר"א ור"ש א' ניסן כרשב"ג דדורשים שתי שבתות לפני הרגל, אחד בסיון כדלעיל, כ"ט אלול דסברי אחד בתשרי ר"ה למעשר בהמה, ועבדינן הכירא בין חדש לישן וכן דהוי יו"ט ואסור להעביר סיקרא.

כיצד מעשרין 1. כונסן לדיר ועושה פתח קטן שלא יצאו שנים כאחד, מונה אחד אחד והעשירי סוקר בסיקרא ואומר הרי זה מעשר. 2. אימותיהן בחוף וגועות ויוצאות, דאין להוציא בידיים שנאמר יעבור, ולא נותן ירקא גזירה משום לקוח ויתום. 3. מצוה למנותן בשבט, ואם מנה בלא שבט או רבוצים או עומדים חל שנאמר העשירי קדש מ"מ. 4. לא קרא שמו עשירי חל, שנאמר יהיה קדש מ"מ. 5. נטל עשרה מתוך מאה, לת"ק אינם מעושרים שנאמר עשירי, ולר"י בר"י מעושר דיליף ממעשר דגן שניטל באומד ובמחשבה. 6. קפץ אחד מהמנויין לתוכן פטורין, ומן המעושרין כולם ירעו עד שיתאבדו ויאכלו במומן לבעלים.

דף נט

*עשירי מאליו קדוש. *מנין הראוי.

לר"ב עשירי מאליו קדוש אף שנשתייר בדיר, ומייתי מנא ליה לר"ב 1. לא קרא שמו עשירי קדוש שנאמר העשירי יהיה קדש, ודחי דלמא איירי שקרא לו קדוש. 2. קרא לתשיעי עשירי: יצא העשירי בשתיקה התשיעי נאכל במומו והעשירי מעשר, ודחי דהתם יצא או שהראה עליו. 3. אם מת העשירי כולם פטורים, ודחי דלמא נפטר במנין הראוי. 4. למסקנא נשתייר עשירי בדיר הוי מעשר, והא דאמרינן שהתשיעי חולין כר"ש דקאמר שהתשיעי אינו קדוש אא"כ נעקר שם עשירי הימנו, דיליף ק"ו מאחד עשר שעושה קדושה להקרב, ודחי דהיא הנותנת וכן דהתם הוברר העשירי.

דברי ר"ב במנין הראוי 1. מנין הראוי פוטר, וילפינן להו"א מקפץ אחד מן המנויין ודחי דלמא איירי שעושר עליהם ומעושרין זהו העשירי, ולמסקנא שנאמר יעבור ולא שכבר עבר. 2. י"ד טלאים בדיר ויצאו ששה בפתח זה וארבעה בפתח אחר וארבעה נשתיירו, אם הארבעה יצאו בפתח של הששה נוטל אחד והשאר מצטרפין לגורן אחר, ואם לאו ששה פטורין והשמונה חייבין, וקמ"ל דאף ספק מנין הראוי פוטר. 3. היו לו ט"ו טלאים, לא יכניס עשרה לדיר ויעשרם והשאר פטורים, אלא יכניס את כולם וחמשה יצטרפו לגורן אחד. 4. י"ט טלאים ואיכא תשעה שפטורים, איירי בדיר שיש לו שני פתחים ומכל פתח יצאו תשעה דהאחד ראוי לכאן ולכאן, ולא אמרינן שהתחיל למנות מתחילה דעשירי מאליו קדוש, ולא קאמר שמנה זוגות דקסבר עשירי למנין בהמות קדוש.

***מנה זוגות. *תשיעי עשירי ואחד עשר. *שנים בעשירי.**

מנה זוגות עשירי למניינו קדוש, וזהו לרב מרי למנין שלו ולר"כ למנין בהמות, והשמועות 1. יצאו שנים כאחת ומנאן אחד התשיעי ועשירי מקולקלין, ולמ"ד למנין בהמות ר"י קאמר דווקא היכא שהתכוון להוציאם זוגות ולא שיצאו מאליהן. 2. מנאן למפרע עשירי למנין קדוש, ולמ"ד למנין שלו חל הואיל ואיתיה במנין פרסאה.

דיני היוצא תשיעי עשירי ואחד עשר 1. קרא לתשיעי עשירי ולעשירי תשיעי ולי"א עשירי שלשתן מקודשין, התשיעי נאכל במומו העשירי מעשר והי"א קרב שלמים ופליגי אם עושה תמורה. והרבו שנאמר העשירי יהיה קדש אבל לא שמיני וי"ב דבעינן סמוך, ולר"א בר"ש רק אם שתק בתשיעי וקרא לעשירי ט' ולי"א עשירי, דקסבר כר"י דטעות מעשר הויא תמורה וכאבוה דאין מימר וחוזר ומימר. 2. יצאו שנים בתשיעי, אם קראן תשיעי איכא עשירי וחולין מעורבין ואם קראן עשירי איכא עשירי ותשיעי מעורבין. וקאמר גם בעשירי וי"א וקמ"ל דכל בבת אחת תרוייהו קדשי אף שלא נעקר שם עשירי ממנו, ואמרינן דזה הכלל לאתויי שיצא עשירי בשתיקה דלא נעקר שם עשירי. 3. קרא לעשירי י"א ולי"א עשירי, י"א לר"י בר"י קדוש ולרבי אינו קדוש, ואמרינן דכשיש לו בהמות הרבה לא נעקר שם עשירי ממנו דקאמר שזהו עישור ראשון. 4. האומר לשלוחו צא ועשר עלי, אם קרא לאחד עשר עשירי, לכו"ע אינו קדוש כיון שצריך להקריבו לשלמים ומפסיד חזה ושוק שניתן לכהנים ואומר לתיקוני שדרתיך ולא לעוותי. ואם קרא לתשיעי עשירי, לרבא קדוש ולר"א אינו קדוש כיון שיכול לאכלו רק כאשר יפול בו מום, ושונה משליח לתרום ששינה מדעת בעה"ב הוי תרומה, דהתם אומר בכך אמדתיך משא"כ במעשר לא הוי ליה למיטעי.

הדינים ביצאו שנים בעשירי 1. ירעו לרבנן דאמרי אין מביאין קדשים לבית הפסול. 2. יקרבו, לפי ר"ש דמביאין קדשים לבית הפסול. 3. ימותו להו"א לר"י דטעות מעשר הויא תמורה וקסבר תמות ולמסקנא בזמן הזה ומשום תקלה, וקמ"ל דאף בשנים ימותו ולא ממתנינם שיפול בהם מום ויאכלו.

הדרן עלך פרק מעשר בהמה!

וסליקא לה מסכתא בכורות!

שאלות לחזרה ושינון

	פרק תשיעי-מעשר בהמה	
סדף נז-נח		
א. החייבים והפטורים במעשר בהמה (4)	א. מעשר בהמה נוהג, ומנין (4)	ף נג-נד
ב. זמני שלשת הגרנות למעשר בהמה (3)	ב. מנין שאין תורמים ממין על שאינו מינו (4)	
ג. כיצד מעשרין (6)	ג. הקושיות שיתרמו על שאינו מינו (2)	
		ף נה
סדף נט		
א. מנין שעשירי מאליו קדוש (4)	א. צירוף הבהמות למעשר בהמה (3)	
ב. דברי רבא במנין הראוי (4)	ב. שמועות נהר הירדן (4)	
	ג. שמועות נהר פרת (4)	
		ף נו
סדף ס-סא		
א. עשירי למנינו קדוש, המח' מהו והשמועות (2)	א. הפטור בלקוח ומנין, והשמועות (4)	
ב. דיני היוצא תשיעי עשירי ואחד עשר (4)	ב. החיוב והפטור באחים ושותפין, והשמועות בדין ברירה (4)	
ג. הדינים ביצאו שנים בעשירי (3)		
הדרן!		

הושלמה סדרת "דרך ישרה" על כל הש"ס! יצאו לאור בס"ד מסכתות:

📖 **ברכות** עם מחודדין בפ"ך.

📖 **שבת** מהדורה חדשה.

📖 **עירובין**

📖 **פסחים**

📖 **שקלים ר"ה**

📖 **יומא**

📖 **סוכה**

📖 **ביצה תענית**

📖 **מגילה-פורים** עם מדרש,

תוספתא, ותמצית מחור יין לרמ"א

📖 **מו"ק חגיגה**

📖 **יבמות**

📖 **כתובות**

📖 **נדרים**

📖 **נזיר סוטה**

📖 **גיטין**

📖 **קידושין** - עם תורתך שעשועי,

סימני הדף, ותוספתא

📖 **בבא קמא**

📖 **בבא מציעא**

📖 **בבא בתרא א-ב**

📖 **סנהדרין א-ב** עם "יש סדר

לגמרא" ותמצית כל המסכתא.

📖 **מכות שבועות**

📖 **עבודה זרה הוריות**

מחודדין בפ"ך

📖 **זבחים**

📖 **מנחות**

📖 **חולין**

📖 **בכורות** עם הקדמות ומושגים

📖 **ערכין-תמורה**

📖 **כריתות-מעילה**

📖 **נדה**

ניתן להשיג: בטל' 054-8479220, ת.ד. 5053 בני ברק, yesodot100@gmail.com מחיר: 5 ₪.

חיבורים נוספים מבית "דרך ישרה":

נשיח בחוקין 1270 מצוות לפי כל השיטות של מוני תרי"ג המצוות.

בחקותין אשתעשע - על תרי"ג מצוות, לשיטת בה"ג ואזהרות ר"ש אבן גבירול.

עתים לתורה - לוחות ללימוד יומי לכל יהודי, עם הרב מרדכי גנוט שליט"א.

שירת ישראל - סוגיות מסכת ב"ק.

קיצור חודים מנוקד ומסודר.

קיצור אלשין רות

קיצור אלשין אסתר

קיצור אלשין איכה

בקרום בס"ד על שה"ש וקהלת.

באהבת תשגה תמיד - שיחות

באהבת תורה ודרכי זכירתה מהגאון רבי בונים שרייבר שליט"א.

איזוהי דרך ישרה - כיצד ללמוד

לשנן ולזכור, עם הכנה למסכת מכות.

הקדמות ומושגים - סדר קדשים,

ובקרום בס"ד על סדרי זרעים וטהרות.

|| ניתן להצטרף לקהל הקוראים, ||

ולקבל את העלון במייל

לפרטים תגובות והערות:

yesodot100@gmail.com

~349~

המערכת